

Pm KULTUUR.
POSTIMEES.EE

**Valmis Valter Ojakäär
bibliograafia**

Reedel tähistatakse Eesti rahvusraamatukogu väikeses majas armastatud muusiku, helilooja ja muusikaajaloo talletaja Valter Ojakäär 100. sünniaastapäeva koos mahuka bibliograafia esitluse ning Jana Küti ja Robert Rebase kontserdiga Ojakäärloomingu radadel.

Bibliograafia sisaldab aastatel 1941–2022 ilmunud artikleid, teoseid, kus Valter Ojakäär on koostaja, juhendaja, eessõna ja raamatute autori rollis, ning kõige mahukam osa kuulub loomulikult Ojakäärloomingu heliloomingule. Omaette on esitatud loend tema loomingut sisaldavatest helikandajest ja nootidest. Bibliograafia lõpus on heliteoste pealkirjade register. Eessõnad on kirjutanud pianist, džässiajaloo uurija ja õppejõud Tiit Lauk ning kirjanik Leelo Tungal.

**Kinodesse jõuab auhinnatud
lühifilmide kogumik**

Filmikasseti pealkiri «Kadumise lühikursus» ja see linastub kinodes alates 4. aprillist. Kasseti moodustavad viis filmi ja viis režissööri, kes pakuvad vaatamiselaumust vesternit kosmoseni.

Kodumaised lühifilmid ilmusid kogumikuna viimati aastal 2020. «Kadumise lühikursusel» leiab liigutavat draamat, samuti nalja ja märulit, aga näha saab ka uudset vormi ning eksperimenteerimist muusika ja tantsuga. Selle mitmekesisuse seob terviklikuks filmide tegelaste hinges pakitsevad inimlikud soovid läheduse, kuuluvustunde ja lootuse järele.

Kassetil on Madli Lääne «Kallid reisijad», Eeva Mägi «3. oktavi F», Tõnis Pilli «Sinine», Rebeka Rummeli «Triivides kaugusse» ja Katariina Aule «Heiki teisel pool». Peaosades astuvad üles näitlejad Priit Võigemast, Julia Aug, Tambet Tuisk, Martin Veinmann, Kristiina Hortensia Port ja Ken Rüütel.

**Eesti raamatu kujundus
pälvis tunnustust**

Vilniuse raamatumessil kuulutati välja Balti riikide 2022. aasta kaunimad raamatud ning Eesti raamatutest sai tunnustuse osaliseks Indrek Sirkeli kujundatud «Flo's Retrospective».

Raamatu kirjastasid kirjastus Lugemik ja Kunstihalle Recklinghausen ning selle trükkis Tallinna Raamatutrükikoda.

«Flo's Retrospective'i» hinnati kui suurepäraselt näidet kõita keerukas materjal toimivaks tervikuks.

Konkursi žüriisse kuulusid kirjastaja Renäte Punka Lätist, graafiline disainer Jokūbas Jacovskis Leedust, illustraator Ulla Saar Eestist ning külastus-eksper Oleg Gryshchenko Ukrainast.

Anatoli Arhangelski haigestumine 2021. aasta kevadel ja haiguse süvenemine oli tõeline ehmatus kõigile tema isiku ja loomingu austajaile.

FOTO: AFP/SCANPIX

In memoriam Anatoli Arhangelski (15. XII 1977 – 3. III 2023)

Kui ma mõtlen Anatoli Arhangelski loodud lavakujudele, siis ühendab kõiki erinevaid rolle üks joon – see on salapära ning Byroni romantilistele kangelas-tele omane mõistatuslikkus ja mitmekihilisus.

Anatoli Arhangelski lõpetas 1996. aastal Tallinna Balletikooli (erialaõppejõud Ago Herkül) ning asus samal aastal balleti-artistina tööle ooperi- ja balletiteatrisse Estonia, kus töötas kuni haigestumiseni 2021. aastal.

Esimene suurem roll, mis minul Anatoli Arhangelskiga seostub, on Coppelius Mauro Bigonzetti 2002. aastal lavastatud «Coppelius», mis erinevalt 19. sajandi teisele poolele oma-est naivse võitu armastusloost pöördus tagasi Hoffmanni algmaterjali saladuslikkuse juurde ning veidrikust nukumeistri asemel nägi Coppeliuses ähvardavat ja ohtlikku tegelast, kes püüab elu algete juurde jõudmise kaudu seda täielikult allutada ja kontrollida.

**Teatud romantiline
deemonlikkus**

Arhangelski ei kuulunud esietenduskoosseisudesse, vaid lülitus lavastusse hiljem. Selles rollis avaldusid jooned, mida hiljem kohtab erineval kujul hilisemates rollides: teatud romantiline deemonlikkus, mis tule-nes tantsija välimusest: tumedad lokkis juuksed, põlevad silmad, nõrke keha.

Arhangelski Coppelius oli paindlik, kaval ja mürgine sala-

teaduste uurija. Tema esimeses väljatulekus oli putukalikku liidendlikkust ning kui ta Olimpia päiksepõimikut näoga puudutas, siis oli selles putukalikku ohvipuhastust enne selle kugistamist. Temas oli korrumpeerivat, aeglaselt saaki lagundavat võimu, mille ohtlikkus seisneb selle märkamatuses ja veetluses.

Balletis «Manon» (2011) oli Arhangelski kanda kaks rolli: nimitegelase vend Lescaut ja vangivalvur 3. vaatuses. Arhangelski Lescaut' suurimaks eesmärgiks oli libiseda läbi elu nagu nuga pehmest võist – see oli noormees, kes oli avastanud, et veetleva välimuse, heade sidemete ja teatava nahaalsusega saab elus kergemini läbi kui tööga. Temas oli kassilikku nõtkust, oskust leida endale mugavaid lahendusi, õe kupeldamine oli üks viisi endale mõnusat elu luua.

Vangivalvurina näitas Arhangelski inimest, kes iga kehara- kuga naudib võimu teiste üle, kusjuures tema võimu võimendab seesama ametipost, mille kaudu ta on leidnud sobiva koha, kus enda sisemist sadis- mi täiel määral rahuldada saab. Kuid tema võimu tõeline kese on võim inimest murda ja talle haiget teha – just seda võimu nautis Arhangelski loodud vangivalvur kogu oma olemusega.

Vangivalvur naudib vägis-

tamist just seetõttu, et see on korraga nii vaimne kui füüsiline, et sellega ei tunni ta üksnes allutatava ihusse, vaid ka meelde, haavates mõlemaid. Ja seejuures on ta esteet – tema liigutused ja olek annavad aimu, et see on vangivalvur, kes võib nutta Mozartit kuulates, kes oskab hinnata igasugust kunsti ja kelle jaoks ka piinamine on omamoodi kunst.

**Kahe pooluse ühendamine
– madalus ja ideaalid**

Roll, millega Anatoli Arhangelski ehk kõige enam seostub, on Modigliani Toomas Eduri ja Tauno Aintsi samanimelises balletis (2012) – roll, mille eest ta sai ka Teatriliidu aastapremia. Selles rollis suutis ta ilmekalt esile tuua kunstniku kaks poolust (jällegi just romantiku-tele omane teema): inimlik madalus, isegi jäledus, mis väljendus alkoholismis, mõnuainete tarvitamises ja sellega kaasnevas vägivaldses käitumises, ning võitlus selle saatanliku poolega, püüdlus ideaali poole, mis väljendus armastuses Jeanne Hebuterne'i vastu.

Arhangelski suutis erakordselt eredalt väljendada nii kunstniku euforia laine- harjal ratsutamise uljust kui ka merepõhja laskunu ennasthävitatavat masendust, mis iseloomustavad bipolaarsete isiksus-

te meeolutsükleid. Selles balletis suutis Arhangelski suurepäraselt kehakeelde vormida «neetud kunstniku» olemuse.

Viimati nähtud rollidest meenuvad kohe Stanley balletis «Tramm nimega Iha» (2017) ja Karenin Marina Kesleri «Anna Kareninas» (2020). Esimeses töi ta jällegi esile teatud «saatanliku» joone: tema Stanleys oli midagi panterlikku ja hoopis enam kui esmapilgul paistis.

Tema ägedushoogudes ei peegeldunud üksnes riivatud ego, vaid neis vilksatas varjatud soov sellesama ilu järele, mis valitset Shkatula Blanche'i, ainult et mees ei soovi seda tunda ja lausa põlgab oma igatsust. Kui Arhangelski Stanley Blanche'i vägistab, siis oli see ülima põlguse akt, millega ta näitas «sel- lele lipakale» kätte tema tegeliku koha ja olemuse.

Kareninis seevastu töi Arhangelski esile kaastunde ja isegi helluse oma eksiteele läinud naise vastu. Ta mõistis Anna kirge Vronski vastu, kuid tema amet ja seisus ei lubanud tal avaldada ei oma tundeid naise vastu ega anda järele naise soovidele. Vajadus säilitada kontrolli enese ja oma tunnete üle igas olukorras – see oli Arhangelski Karenini elu juhtmotiiv.

Mainisin vaid karaktereid, mis mulle Anatoli Arhangelskiga seoses kohe meenusid, aga iga

tema loodud roll oli läbimõeldud ja -tõetatud, siinkohal tasub esile tuua veel järgmisi: Othello Marina Kesleri samanimelises balletis, Onegin ja Gremin (Cranko «Onegin»), Gabriel von Eisenstein (Hyndi «Rosalinde»), Peremees ja Kurat (Kesleri «Kratt»), Paris ja Tybalt (nii Härmis kui ka Eduri «Romeo ja Julia»), Peeter I (Eduri «Katariina I»), Bryaxis (Murdmaa «Daphnis ja Chloë»), Söber (Murd-

maa «Pulmareis»), Enea Lomur- no ja Ulysses Bohnam (Cannito «Cassandra»), Noormees (Egerhazi «Tulilind»), Inglise ohvitser (Vämose «Shannon Rose»), Metsnik («Giselle»), Must Ingel (Balanchine'i «Serenaad») jt.

Anatoli Arhangelski haigestumine 2021. aasta kevadel ja haiguse süvenemine oli tõeline ehmatus kõigile tema isiku ja loomingu austajaile. Tema lahkumine on kaotus nii lähedastele kui eesti kultuurile tervikuna.

Lõpetan Rahvusballiti juhi Linnar Loorise sõnadega: «Tänu temale sündis meie laval nii rahvusvaheliste kui meie enda kooreograafide käe all hulgaliselt meelde jäävaid rolle. Mälestani ja igatsen Anatolit kui head sõpra, erakordset tantsijat ning südamlit kolleegi. Kallis Anatoli, saatku Sind taevastel lavadel suur edu!»

HEILI EINASTO
tantsukriitik

**Tema esimeses
väljatulekus
oli putukalikku
liidendlikkust. Temas
oli korrumpeerivat,
aeglaselt saaki
lagundavat võimu.**